

Pravo na pristup informacijama

design by parabureau®

Ne znate kako doći do informacija koje su vam potrebne?

Niste sigurni kome se obratiti za rješavanje vašeg problema?

Obratite se Antikorupcijskom savjetovalištu Transparency Internationala Hrvatska na besplatan broj 0800 245 542.

Građanke i građani – imamo pravo znati!

Pravo na pristup informacijama jamči Vam pristup informacijama kojima raspolažu tijela javne vlasti (gradovi, općine, županije, bolnice, škole, fakulteti, Vlada, Hrvatski sabor...)

Tiskanje ove publikacije omogućeno je temeljem financijske potpore Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva u skladu s Ugovorom o financijskoj potpori projektu broj 421-02/09-PP-4/30.

Mišljenja izražena u ovoj publikaciji su mišljenja autora i ne izražavaju nužno stajalište Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva.

Stabilitätspakt für Südosteuropa
Gefördert durch Deutschland
Stability Pact for South Eastern Europe
Sponsored by Germany

Pravo na pristup informacijama

Uvod

Pravo na informiranost, na dostupnost i slobodan pristup informacijama jedno je od temeljnih ljudskih prava i jedan od osnovnih uvjeta demokratizacije svakog društva. Ljudska prava, pa tako i pravo na dostupnost informacijama zaštićena su odredbama mnogih međunarodnih dokumenata. Prvi počeci borbe za dostupnost informacija datiraju iz 1766. godine, kada je u švedskom parlamentu pokrenut postupak da se u Zakonu o slobodi tiska i dostupnosti javnih dokumenata regulira i pravo na dostupnost javnih informacija.

U DEKLARACIJI O PRAVIMA ČOVJEKA I GRAĐANINA (Francuska, 1789.) ističe se pravo svakog pojedinog građanina da ima pravo tražiti od svakog javnog službenika polaganje računa o načinu trošenja javnih sredstava.

OPĆA DEKLARACIJA O PRAVIMA ČOVJEKA (UN, 1948.god.) obvezuje članice da u svoje ustavno – pravne sustave ugrade odredbe Deklaracije prema kojima ‘svatko ima pravo na slobodu mišljenja i izražavanja, što obuhvaća i pravo na vlastito mišljenje bez miješanja sa strane, kao i pravo da traži, prima i širi informacije i ideje, bilo kojim sredstvima i bez obzira na granice.’

MEĐUNARODNI PAKT O GRAĐANSKIM I POLITIČKIM PRAVIMA (1966. god.), utvrđuje da svatko ima pravo na slobodu mišljenja i izražavanja, a ‘sloboda izražavanja obuhvaća slobodu traženja, primanja i širenja informacija i misli svake vrste...’, koja sloboda može biti podvrgnuta ograničenjima, koja moraju biti neophodna i moraju biti striktno propisana zakonom.

EUROPSKOM KONVENCIJOM O LJUDSKIM PRAVIMA I TEMELJNIM SLOBODAMA (Rim, 1950., stupila na snagu 1953., u RH 1997.), svima se jamči pravo na slobodu izražavanja, što obuhvaća slobodu mišljenja, te slobodu primanja i širenja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ostvarivanje / korištenje tih sloboda obuhvaća odgovornosti i dužnosti, pa je stoga podvrgnuto ograničenjima, koja su neophodna u demokratskom društvu i koja moraju biti zakonom propisana, radi otklanjanja mogućnosti zlouporabe.

Republika Hrvatska, kao članica UN-a i Vijeća Europe, u svoj je ustav ugradila odredbe o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, pa tako i pravo na slobodu mišljenja i izražavanja misli. Međutim, Ustavom RH nije zajamčeno pravo na

dostupnost informacija kojima raspolažu državna tijela / tijela javne vlasti. Ipak, RH je, kao potpisnica međunarodnih dokumenata, i kao kandidatkinja za prijem u članstvo Europske unije, obavezna svojim unutarnjim zakonodavstvom osigurati uvjete građanima da ostvare pravo na pristup informacijama koje posjeduju tijela javne vlasti, pa je u tom smislu donijela *Zakon o pravu na pristup informacijama*.

Zakon o pravu na pristup informacijama (ZPPI)

Zakon o pravu na pristup informacijama (dalje: ZPPI, 7. 11. 2003.) jedan je u nizu zakona donesenih u prilagodbi hrvatskog pravnog sustava standardima Europske unije. Njime je po prvi puta u Republici Hrvatskoj regulirano pravo na pristup informacijama, te obveza tijela javne vlasti koja te informacije posjeduju da iste učine dostupnim kako pojedincima tako i najširoj javnosti.

Zakon o pravu na pristup informacijama, uz Zakon o medijima i Zakon o zaštiti osobnih podataka , ima ogromnu važnost na planu sveukupnog društvenog razvoja Republike Hrvatske kao socijalne i pravne države u kojoj je vladavina prava, Ustavom RH , proglašena jednom od najviših vrednota ustavnog poretka (članak 3. Ustava RH). Oživotvorenje načela vladavine prava ne ovisi samo o pravovremenom, principijelnom i zakonitom postupanju državnih tijela, već o sveukupnoj aktivnosti društva na stvaranju sveopće klime i društvene svijesti o nužnosti poštivanja zakona u cilju ostvarivanja Ustava kojim je propisano da je svatko dužan držati se Ustava i zakona i poštivati pravni poredak Republike Hrvatske (članak 5. stavak 2. Ustava RH).

Opće odredbe Zakona o pravu na pristup informacijama

Zakonom o pravu na pristup informacijama uređuju se načela, način i postupak za ostvarivanje općeg prava na dostupnost svim informacijama koje su od interesa za javnost, odnosno građane, a koje posjeduju, kojima raspolažu ili koje nadziru tijela javne vlasti uz izuzetke – ograničenja koja su taksativno navedena u Zakonu.

Cilj je i svrha Zakona osigurati javnost djelovanja tijela javne vlasti i omogućiti ostvarivanje dostupnosti svih informacija svim domaćim i stranim, fizičkim i pravnim osobama putem otvorenosti djelovanja tijela javne vlasti sukladno tom i drugim zakonima.

Pojmovna određenja

Pravo na pristup informacijama u smislu ZPPi obuhvaća s jedne strane pravo (pojedinačno) na traženje i dobivanje informacije, a s druge strane obvezu tijela javne vlasti da omogućuje pristup traženoj informaciji.

Ovlaštenik prava na informaciju je svaka domaća ili strana, fizička ili pravna osoba koja zahtjeva pristup informaciji.

Tijela javne vlasti, koja su dužna omogućiti i osigurati ovlašteniku pristup informaciji, su državna tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravne osobe s javnim ovlastima i druge osobe na koje su prenesene javne ovlasti.

Informacijom se smatra podatak, fotografija, crtež, film, tablica, grafika, nacrt ili drugi prilog koji posjeduju, kojima raspolažu ili koje nadziru tijela javne vlasti, bez obzira na to je li pohranjena na nekom dokumentu ili nije, te bez obzira na izvor i vrijeme nastanka, mjesto pohranjivanja, na način saznavanja, na to po čijem nalogu, u čije ime i za čiji račun je informacija pohranjena.

Dokumentom se smatra svako materijalno sredstvo na kojem je zapisana ili unesena informacija.

Načela prava na pristup informacijama

Osnovna načela prava na pristup informacijama su: dostupnost informacija, potpunost i točnost danih informacija, jednakost u pravu na pristup informacijama, pravo na raspolaganje informacijama.

Sve informacije koje posjeduju, kojima raspolažu ili koje nadziru tijela javne vlasti moraju biti dostupne svim zainteresiranim ovlaštenicima prava na informaciju. Ovlaštenik ima pravo saznati od tijela javne vlasti da li posjeduju, raspolažu ili nadziru traženu informaciju. U slučaju ograničenja prava na

pristup određenoj informaciji tijelo javne vlasti obvezno je u posebnom rješenju navesti razlog nedostupnosti, odnosno razlog uskrate informacije uz obvezno navođenje o kojoj se kategoriji izuzetka radi.

Informacije koje tijela javne vlasti daju, odnosno objavljuju, moraju biti potpune i točne. Pravo na pristup informacijama pripada svim ovlaštenicima na jednak način i pod jednakim uvjetima i oni su ravnopravni u njegovom ostvarivanju. To znači, da tijela javne vlasti ne smiju staviti u povoljniji položaj niti jednog ovlaštenika pa niti na način da se određenom ovlašteniku informacija dade ranije.

Ovlaštenik koji raspolaže informacijom ima pravo tu informaciju javno iznositi. Za kršenje prava na pristup informacijama predviđena je prekršajna odgovornost pravne osobe s javnim ovlastima i odgovorne osobe u tijelu javne vlasti. Međutim, u dosadašnjoj primjeni ZPPI ne poznat niti jedan slučaj da je ovlaštenik prava na pristup informacijama pokrenuo prekršajni postupak protiv čelnika tijela javne vlasti radi uskrate prava odnosno radi kršenja ZPPI.

Obveza redovitog objavljivanja informacija

Pored omogućavanja pristupa informacijama po pojedinačnim zahtjevima tijela javne vlasti su dužna, radi uvida javnosti u njihov rad, na prikladan način u službenim glasilima ili na informatičkom mediju objaviti posebno:

- › svoje odluke i mjere kojima se utječe na interese ovlaštenika s razlozima za njihovo donošenje,
- › informacije o svom radu, uključujući podatke o aktivnostima, organizaciji, troškovima rada i izvorima financiranja,
- › informacije o podnesenim zahtjevima, predstavkama, peticijama, prijedlozima kao i drugim aktivnostima koje su korisnici poduzeli prema tijelu javne vlasti,
- › informacije o natječaju i natječajnoj dokumentaciji za javne nabave u skladu sa Zakonom o javnoj nabavi.

Na navedeni način tijela javne vlasti su dužna objaviti i nacрте zakona i podzakonskih akata, čija je izrada u njihovoj nadležnosti, te omogućiti ovlaštenicima da se u primjerenom roku na iste očituju.

Radi osiguravanja javnosti rada i ostvarivanja prava na pristup informacijama tijela javne vlasti su dužna odrediti posebnu službenu osobu mjerodavnu za rješavanje ostvarivanja prava na pristup informacijama, a u svojim općim

aktima utvrditi uvjete pod kojima se omogućava neposredan uvid javnosti u njihov rad. U tom smislu tijela javne vlasti su dužna voditi posebni službeni upisnik o zahtjevima, postupcima i odlukama o ostvarivanju prava na informacije.

Radi ostvarenja djelotvorne primjene zakona utvrđeni su unutarnji mehanizmi praćenja i kontrole. Tako su sva tijela javne vlasti dužna Ministarstvu za poslove opće uprave (Središnji državni ured za upravu) dostavljati izvješća o provedbi Zakona o pravu na pristup informacijama najkasnije do 31. siječnja za prethodnu godinu, koji podnosi objedinjeno izvješće Vladi RH najkasnije do 28. veljače za prethodnu godinu, a Vlada podnosi izvješće Hrvatskom saboru najkasnije do 31. ožujka za prethodnu godinu, koje izvješće se nakon prihvatanja objavljuje u 'Narodnim novinama'. Pored toga Vlada RH dužna je svake godine do 31. siječnja u 'Narodnim novinama' objaviti popis tijela javne vlasti.

Postupak ostvarivanja prava na pristup informaciji

U postupku radi ostvarivanja prava na pristup informacijama na odgovarajući se način primjenjuju odredbe Zakona o općem upravnom postupku ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

U ostvarivanju prava na pristup informacijama tijela javne vlasti obavezna su:

- › redovito objavljivati određene informacije na način određen posebnim zakonom ili drugim općim aktom, uz uvjet objave jedanput mjesečno, na primjeran i dostupan način radi upoznavanja javnosti,
- › neposredno pružati informacije ovlašteniku koji je podnio zahtjev,
- › omogućiti uvid u dokumente i pravljenje preslika dokumenata koji sadrže traženu informaciju,
- › dostavljati ovlašteniku zahtjeva preslike dokumenata koji sadrže traženu informaciju,
- › omogućiti na drugi način ostvarivanje prava na slobodan pristup informacijama.

Pojedinačno pravo na pristup informaciji ovlaštenik ostvaruje podnošenjem usmenog ili pisanog zahtjeva nadležnom tijelu javne vlasti. Ako je zahtjev podnesen usmeno o tome se sastavlja zapisnik, a ako je podnesen putem telefona ili drugog komunikacijskog uređaja sastavlja se službena zabilješka. Podnositelj zahtjeva ne mora u zahtjevu navesti razloge zbog kojih traži pristup određenoj informaciji, a u zahtjevu može predložiti način na koji će tijelo javne vlasti učiniti traženu informaciju dostupnom.

Tijelo javne vlasti kojem je podniet zahtjev za pristup informaciji dužno je omogućiti podnositelju zahtjeva pristup traženoj informaciji najkasnije u roku od 15 dana od dana podnošenja zahtjeva.

Ako je zahtjev nepotpun ili nerazumljiv tijelo javne vlasti pozvat će podnositelja da ga ispravi u roku od tri dana. Ako podnositelj ne ispravi zahtjev na odgovarajući način, tijelo javne vlasti odbacit će zahtjev kao nerazumljiv ili nepotpun.

U slučaju da tijelo javne vlasti kojem je podnesen zahtjev ne raspolaže, ne posjeduje ili ne nadzire traženu informaciju, a ima saznanja o nadležnom tijelu, obavezno je ustupiti zahtjev nadležnom tijelu bez odgode, a najkasnije u roku od osam dana od dana zaprimanja zahtjeva.

O ustupanju zahtjeva obavezno se obavještava podnositelj zahtjeva, a rokovi za ostvarivanje prava, odnosno rješavanje zahtjeva računaju se od dana kada je tijelo javne vlasti primilo ustupljeni zahtjev.

Rokovi propisani u Zakonu o pravu na pristup informacijama u postupku ostvarivanja prava na pristup informacijama mogu se izuzetno produžiti do 30 dana ukoliko se informacija mora tražiti (pribavljati) izvan sjedišta tijela javne vlasti, te ukoliko je jednim zahtjevom tražen veći broj različitih informacija. O produženju rokova iz navedenih razloga tijelo javne vlasti mora bez odgode, a najkasnije u roku od osam dana, obavijestiti podnositelja zahtjeva i navesti razloge zbog kojih je taj rok produžen.

Radi pojednostavljenja postupka i radi efikasnosti, a sukladno prirodi stvari, kod prihvaćanja zahtjeva za pristup informaciji ne donosi se rješenje već se samo sastavlja službena bilješka.

Tijelo javne vlasti mora donijeti rješenje uvijek kada odbija zahtjev za pristup informaciji i to:

- A › ako se radi o slučajevima iz članka 8. stavka 1. i 2. ZPPPI,
- B › ukoliko tijelo javne vlasti ne raspolaže, ne nadzire niti ima saznanja gdje se informacija nalazi i
- c › ukoliko je istom ovlašteniku omogućen pristup istoj informaciji u roku od 60 dana od podnošenja zahtjeva.

U slučaju da je tražena informacija već objavljena tijelo javne vlasti dužno je bez odgode obavijestiti podnositelja zahtjeva gdje je, kada i kako tražena informacija objavljena.

Ukoliko ovlaštenik na osnovi dokaza kojima raspolaže smatra da informacija pružena temeljem zahtjeva nije točna ili potpuna, može zahtijevati njen

ispravak ili dopunu. Ako smatra da nema osnove za dopunu ili ispravak dane informacije tijelo javne vlasti obvezno je donijeti posebno rješenje o odbijanju zahtjeva.

Ograničenja – izuzeci od prava na pristup informacijama

Od načela da sve informacije moraju biti dostupne svim zainteresiranim ovlaštenicima postoje izuzeci, striktno propisani ZPPI, ovisno o kategoriji informacije kojoj je zatražen pristup.

ZPPI u članku 8. precizno regulira situacije u kojima tijelo javne vlasti mora ('uskratit će') uskratiti pristup traženoj informaciji i situacije u kojima može to pravo uskratiti.

1. › Tijela javne vlasti uskratit će pravo na pristup informaciji ako je informacija zakonom ili na osnovi kriterija utvrđenih zakonom proglašena: državnom, vojnom, službenom ili profesionalnom tajnom ili ako je zaštićena zakonom kojim se uređuje područje zaštite osobnih podataka (st. 1. čl. 8. ZPPI)

Međutim i u takovim slučajevima tijela javne vlasti moraju odobriti pristup u one dijelove informacija koji se, s obzirom na prirodu svog sadržaja, mogu objaviti. I informacije koje su označene državnom, vojnom, službenom, profesionalnom ili poslovnom tajnom postaju dostupne javnosti nakon što prestanu postojati razlozi radi kojih je pravo na pristup takovoj informaciji uskraćeno.

2. › Tijela javne vlasti mogu (imaju pravo) uskratiti pravo na pristup određenoj informaciji ukoliko postoje osnove sumnje da bi objavljivanje informacije:
 - A › onemogućilo poduzimanje mjera i radnji radi sprečavanja i otkrivanja kažnjivih dijela ili radi progona počinitelja kažnjivih dijela,
 - B › onemogućilo učinkovito, neovisno i nepristrano vođenje sudskog, upravnog ili drugog pravno uređenog postupka, izvršenje sudske odluke ili kazne,
 - C › onemogućilo rad tijela koja vrše upravni nadzor, odnosno nadzor zakonitosti,
 - D › izazvalo ozbiljnu štetu za život, zdravlje, sigurnost ljudi ili za okoliš,
 - E › onemogućilo provođenje gospodarske ili monetarne politike,
 - F › ugrozilo pravo intelektualnog vlasništva osim u slučaju izričitog pisanog pristanka autora ili vlasnika (st. 2. čl. 8. ZPPI).

I u slučaju ovako navedenih razloga za uskratu informacije valja reći da ta uskrata traje tako dugo dok traju razlozi radi kojih su informacije uskraćene. No, kada se radi o uskrati utemeljenoj na ugrozi prava intelektualnog vlasništva, takove informacije postaju dostupne javnosti kada to odredi onaj kome bi objavljivanjem informacija mogla biti uzrokovana šteta (vlasnik ili autor), ali najduže u trajanju od 20 godina od dana kad je informacija nastala, osim ako zakonom ili drugim propisom nije određen duži rok.

U svakom slučaju tijela javne vlasti su dužna o uskrati prava na pristup informaciji donijeti posebno rješenje u obrazloženju kojega su dužna navesti o kojoj se kategoriji informacija koje se uskraćuju radi, odnosno navesti razloge radi kojih je informacija uskraćena.

Pravni lijekovi u postupku ostvarivanja prava na pristup informacijama

Protiv rješenja tijela javne vlasti podnositelj zahtjeva može izjaviti žalbu čelniku tijela javne vlasti u roku od osam dana od dana dostavljanja rješenja.

Žalba se predaje neposredno ili šalje poštom preporučeno tijelu javne vlasti koje je donijelo prvostupanjsko rješenje. Odluka po žalbi (drugostupanjsko rješenje) čelnika tijela javne vlasti mora se donijeti i dostaviti podnositelju žalbe bez odgode, a najkasnije u roku od 15 dana od dana podnošenja žalbe.

Podnositelj zahtjeva može izjaviti žalbu i ako nadležno tijelo javne vlasti protiv čijeg rješenja je dopuštena žalba ne donese rješenje po zahtjevu za pristup informaciji u rokovima propisanim Zakonom o pravu na pristup informacijama, jer se smatra da je zahtjev odbijen (žalba zbog 'šutnje administracije').

Uloga Upravnog suda Republike Hrvatske

U kontekstu ustavnog načela vladavine prava od posebnog je značenja uloga Upravnog suda Republike Hrvatske koji rješava upravne sporove protiv konačnih upravnih akata donesenih u primjeni Zakona o pravu na pristup informacijama. Tom je Sudu pripala ovlast da zauzimanjem pravnih shvaćanja osigurava dosljednu i jednaku primjenu zakona prema svakome i da kontrolom nad zakonitošću rada državnih i lokalnih tijela javne uprave i tijela sa javnim

ovlastima usmjerava njihovo postupanje sa svrhom radi koje je ZPPI donesen. U kontekstu Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, koja se u RH primjenjuje od 5. studenog 1997. godine, i koja je postala dio unutarnjeg pravnog poretka RH, a po rangju je iznad nacionalnog zakonodavstva, Upravni je sud dužan primjenjivati odredbe Konvencije isto kao i tijela javne vlasti.

Upravni spor

Protiv drugostupanjske odluke (rješenja) čelnika nadležnog tijela javne vlasti može se pokrenuti upravni spor, podnošenjem tužbe Upravnom sudu RH u roku od 30 dana od dana dostave rješenja stranci.

Upravni spor se može voditi samo protiv upravnog akta, a to je akt kojim državna tijela i organizacije u obavljanju javnih ovlasti rješavaju o stanovitom pravu ili obvezi određenog pojedinca ili organizacije u kakvoj upravnoj stvari.

Upravni spor se može pokrenuti samo protiv konačnog upravnog akta. Konačni upravni akt je akt donesen u drugom stupnju (povodom izjavljene žalbe protiv prvostupanjskog rješenja), ali i protiv prvostupanjskog akta (rješenja) protiv kojega nije dopuštena žalba. Upravni spor se može pokrenuti i kada nadležno tijelo o zahtjevu, odnosno žalbi stranke nije donijelo odgovarajući akt uz uvjete propisane člankom 26. Zakona o upravnim sporovima (tzv. 'šutnja administracije').

U povodu tužbe Upravni sud RH odlučuje po hitnom postupku temeljem članka 17. Zakona o pravu na pristup informacijama.

Međutim, hitnost sudskog postupka vrlo je upitna jer je ograničena postupovnim odredbama Zakona o upravnim sporovima. Sud je dužan tužbu s prilogima dostaviti na dostavu spisa predmeta i odgovor tuženoj strani te zainteresiranim osobama, ako ih ima. Pri tome određuje rok koji ne može biti kraći od osam ni dulji od 30 dana. Ako se tuženi ogлуši o poziv za dostavu spisa, sud mora ponoviti poziv, dakle, dva puta zvati tuženoga da dostavi spise bez kojih, dakako, suđenje nije moguće.

No, ako tuženi ni nakon drugog traženja ne dostavi spise predmeta ili izjavi da ih ne može poslati, sud može riješiti stvar i bez spisa znači suditi punom jurisdikcijom (članak 33. Zakona o upravnim sporovima). Kako? Dati stranci traženu informaciju? To nije moguće, jer Sud njome ne raspolaže. U tom slučaju Sud može jedino naložiti tuženom da pruži informaciju ili donese odgovarajuće rješenje. Koja je posljedica takve presude? Ona obvezuje tuženoga, ali se

postupak odugovlači tako da tražena informacija može potpuno izgubiti svoju svrhu. Hitnost sudskog postupka, dakle, svodi se samo na obvezu osiguranja prioriteta rješavanja unutar Suda, ali postupovna pravila za sada nisu u službi hitnosti.

U ocjeni zakonitosti osporenog upravnog akta sud ispituje zakonitost u granicama zahtjeva navedenih u tužbi, ali pritom nije vezan razlozima tužbe. To znači da sud može, ako nađe da je osporeni akt nezakonit, uvažiti tužbu i akt poništiti i mimo razloga koje je podnositelj naveo u tužbi.

Presuda Upravnog suda je obvezna, što znači da je tuženo tijelo dužno, ako to priroda stvari zahtjeva, umjesto poništenog akta donijeti drugi akt bez odgode a najkasnije u roku od 30 dana od dana dostave presude pri čemu je vezan pravnim shvaćanjem suda i njegovim primjedbama u vezi s postupkom.

Upravno – sudska praksa

U kontekstu Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, koja se u RH primjenjuje od 5. studenog 1997. godine, i koja je postala dio unutarnjeg pravnog poretka RH, a po rangu je iznad nacionalnog zakonodavstva, Upravni je sud dužan primjenjivati odredbe Konvencije isto kao i tijela javne vlasti.

Mr. sc. Mirjana Juričić,
Sutkinja Upravnog suda RH

Projekt 'Otvaranje vrata'

Pomoć građanima na putu do informacije

Grad Zabok i Transparency International Hrvatska (TIH) tijekom 2010. godine provode projekt 'Otvaranje vrata'. Svrha je projekta odrediti koja područja aktivnosti tijela lokalne samouprave najviše zanimaju građane, te unaprijediti komunikaciju između tijela javne vlasti i građana. Također, pobliže će se upoznati građane Zaboka sa Zakonom o pravu na pristup informacijama (ZPPI) i pridonijeti većoj transparentnosti rada lokalnih vlasti. Projekt je financijski poduprla Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva, sa 141.664 kn.

Aktivnosti za vrijeme trajanja projekta (01. – 12. 2010.)

Na reprezentativnom uzorku građana Zaboka tijekom veljače provedena je telefonska anketa o informiranosti o ZPPI, o vrsti informacija koje ih najviše zanimaju iz domene tijela javne vlasti, te dosadašnje iskustvo i zadovoljstvo uslugama u tom području. Na temelju rezultata ankete izradit će se promotivni materijali, koji će pomoći građanima da od tijela javne vlasti dobiju informacije koje ih zanimaju.

Tijekom ožujka i travnja u svrhu boljeg informiranja građana Grad Zabok će, u suradnji sa TIH, izdati brošure i priopćenja za medije, organizirati radionice u mjesnim odborima, upostaviti info – punkt u Zaboku i otvoriti Savjetovalište TIH-a. Predavanja će se održati u svih sedam mjesnih odbora.

Od svibnja do listopada prikupit će se i analizirati povratne informacije od građana. Putem besplatnog telefona TIH-a (0800 245 542) i info punkta u Zaboku građanima će se pomagati u artikulaciji upita tijelima javnih vlasti i detektirati najveće probleme u sastavljanu upita. Definirat će se sfere aktivnosti koje najviše zanimaju građane.

U listopadu će se organizirati okrugli stol, na kojem će se predstaviti i analizirati rezultati ankete, kao i vrste upita zaprimljenih putem info deska, besplatne telefonske linije i elektroničke pošte, te razmotriti mogućnosti za poboljšanje.

U studenome počinje provedba novog, poboljšanog modela komunikacije lokalnih vlasti i građana, uz nadzor početne etape besplatnom telefonskom linijom i konzultantsku podršku. Konačno, u prosincu će se provesti završna telefonska anketa među građanima. Očekivani rezultati projekta su: bolja informiranost građana, djelotvornija javna uprava i razvijen model komunikacije između lokalnih vlasti i građana.

Rezultati istraživanja

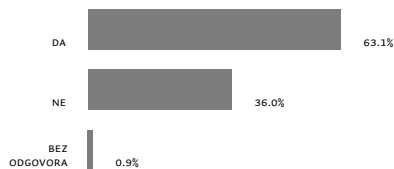
Tijekom veljače 2010. u Gradu Zaboku provedeno je, u okviru zajedničkog projekta Grada i TIH - a, istraživanje javnog mnijenja sa ciljem utvrđivanja informiranosti građana o pravu na pristup informacijama i korištenju tog prava. Istraživanje je provela agencija Promocija plus na 700 ispitanika, na reprezentativnom i višestruko stratificiranom uzorku po spolu, dobi, obrazovanju i radnom statusu.

Dvije trećine građana zna za ZPPI

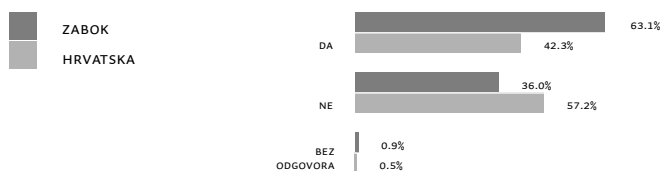
Rezultati istraživanja pokazali su da 63,1 % građana zna za postojanje Zakona o pravu na pristup informacijama (ZPPI), 36 % ne zna, a 0,9 % nije odgovorilo. Takav je omjer u odnosu na nacionalni prosjek vrlo dobar, jer se na sličnom istraživanju provedenom 2008. pokazalo da svega 42,3 % građana Hrvatske zna za postojanje ZPPI - a.

Na pitanje 'Znate li tko je prema Zakonu građanima obavezan pružiti informacije na upit?', odgovor 'da, tijela javne vlasti' zaokružilo je 20,3 % anketiranih građana, dok je 'da', ali bez navođenja odgovora, zaokružilo njih devet posto. Čak 70,7 % anketiranih reklo je da ne zna tko pruža informacije na upit. Dakle, Zabočani znaju za ZPPI, ali nisu sigurni tko im je dužan pružiti informacije.

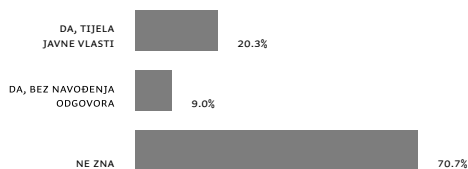
Znate li da u našoj zemlji postoji zakon o pravu na pristup informacijama (ZPPI)?

Razina informiranosti o postojanju
ZPPI – Zabok 2010. vs. Hrvatska
2008.

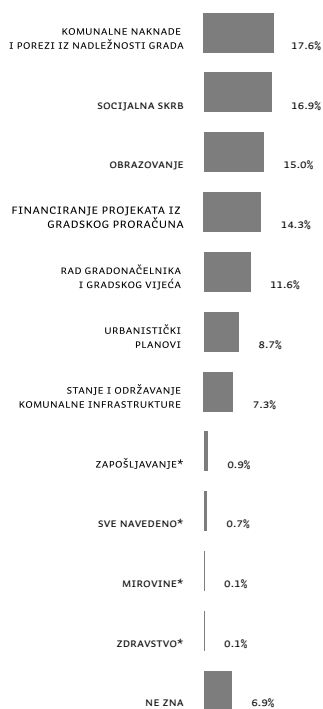
Znate li tko je prema ZPPI građanima
obavezan pružiti informacije
na upit?

Zabočane najviše zanimaju naknade i porezi

Istraživanje je pokazalo da građane najviše zanimaju komunalne naknade i porezi iz nadležnosti grada – takav je odgovor zaokružilo njih 17,6 %. Socijalna skrb najzanimljivija je za 16,9 %, obrazovanje za 15 %, financiranje projekata iz gradskog proračuna za 14,3 %, dok informacije o radu gradonačelnika i Gradskog vijeća zanimaju njih 11,6 %. Manje od deset posto građana iskazalo je interes za urbanističke planove (8,7 %), odnosno za stanje i održavanje komunalne infrastrukture (7,3 %), dok je ispod jedan posto građana iskazao interes za zapošljavanje, mirovine i zdravstvo.

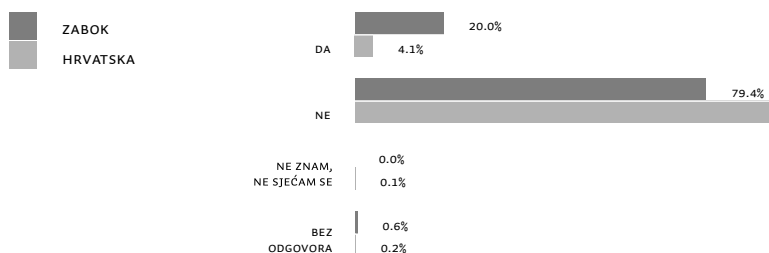
Koja vrsta informacija je Vama najzanimljivija?

Petina građana tražila informaciju

Rezultati istraživanja pokazali su i da je 20 % građana do sada zatražilo neku informaciju od tijela javne vlasti, njih 79,4 % nije to nikada učinilo, a odgovor nije dalo 0,6 % anketiranih. Po tome je Zabok daleko iznad hrvatskog prosjeka, po kojem je svega 4,1 % građana koristilo pravo na pristup javnim informacijama.

Razina korištenja prava na pristup
javnim informacijama – Zabok 2010.
vs. Hrvatska 2008.

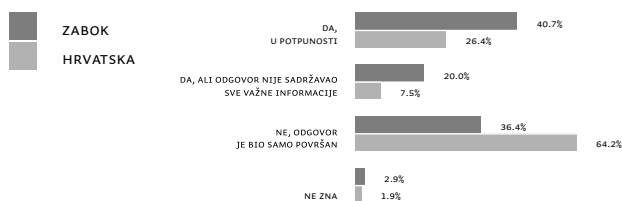
Trećina nezadovoljna dobivenim odgovorom

Od građana Zaboka koji su tražili informaciju, njih 40,7 % u potpunosti je dobilo traženu informaciju od tijela javne vlasti, njih 20 % smatra da odgovor nije sadržavao sve važne informacije, a 36,4 % smatra da nije dobilo potpuno odgovor, jer je bio vrlo površan; 2,9 % od onih koji su tražili informaciju nije sigurno da li su dobili potpuni odgovor.

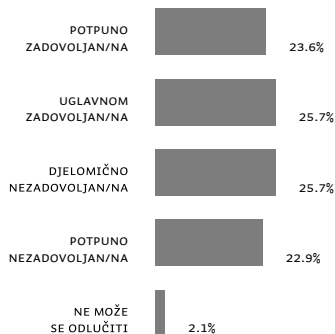
I tu je Zabok iznad prosjeka Hrvatske, gdje je dobivenim odgovorom u potpunosti zadovoljno svega 26,4 % građana, 7,5 % smatra da odgovor nije sadržavao sve važne informacije, a čak 64,2 % je bilo nezadovoljno odgovorom, tvrdeći da je bio površan.

Među građanima Zaboka koji su tražili informaciju, njih 23,6 % bilo je potpuno zadovoljno, po 25,7 % uglavnom zadovoljno i djelomično nezadovoljno, 22,9 % potpuno nezadovoljno, a 2,1 % ne može se odlučiti.

Doživljaj kvalitete dobivene
informacije – Zabok 2010. vs. Hrvatska
2008.

Zadovoljstvo odnosom tijela javne uprave Grada Zaboka i kvalitetom odgovora

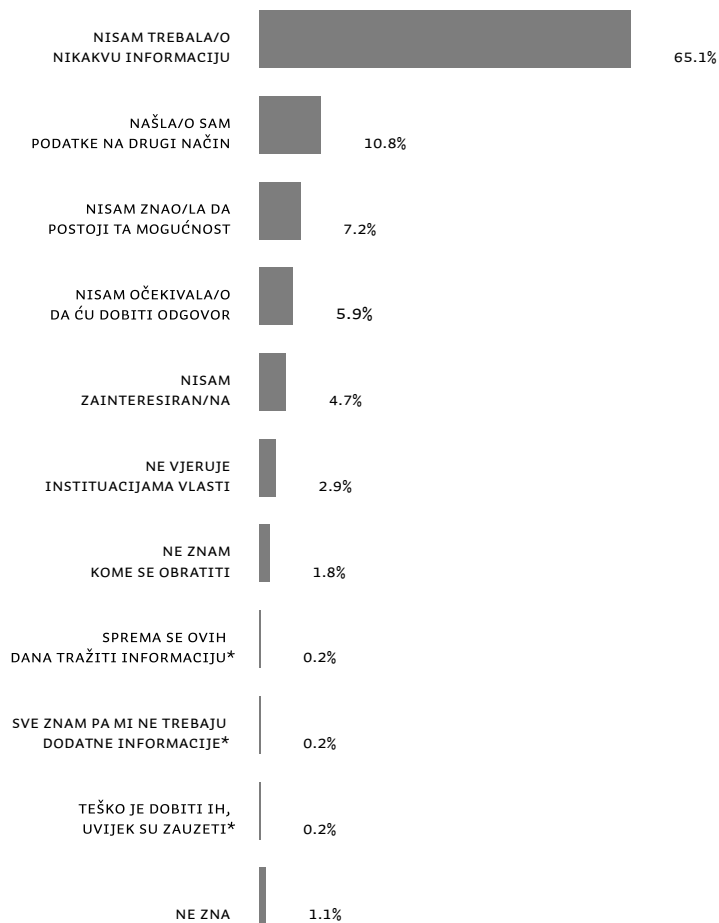

Razlozi nekorištenja prava na informaciju

Od onih građana Zaboka koji od tijela javne vlasti nisu tražili informacije, njih 65,1 % nije koristilo svoje pravo na pristup informacijama jer im nisu trebale, 10,8 % našlo je podatke na drugi način, 7,2 % nije znalo da postoji ta mogućnost, 5,9 % nije očekivalo da će dobiti odgovor, 4,7 % nije bilo zainteresirano, 2,9 % ne vjeruje institucijama vlasti, 1,8 % ne zna kome se obratiti, dok ostali tvrde da 'sve znaju pa im ne trebaju dodatne informacije', odnosno da je 'tijela vlasti teško dobiti jer su uvijek zauzeti'.

I tu su rezultati bolji od nacionalnog prosjeka, jer u Hrvatskoj čak 17,1 % građana ne zna da imaju pravo na pristup informacijama, 11,8 % nije očekivalo dobivanje ikakvog odgovora, no s druge strane njih svega 0,4 % ne vjeruje institucijama vlasti, dok je u Zaboku taj broj sedam puta veći.

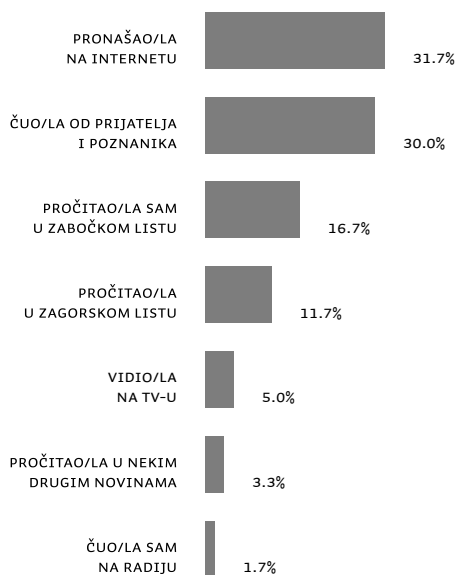
Razlog nekorištenja prava na pristup informacijama

Način dolaska do informacije

Od onih građana Zaboka koji su do informacija došli mimo tijela javne vlasti, njih 31,7 % našlo je podatke na internetu, 30 % je čulo od prijatelja i poznanika, 16,7 % pročitao je u Zabočkom listu, 11,7 % pročitao je u Zagorskom listu, pet posto vidjelo je na televiziji, 3,3 pročitao je u nekim drugim novinama a 1,7 % čulo je na radiju.

Način dolaska do informacija

Grad Zabok

Kako funkcionira i koje nadležnosti ima?

Grad Zabok u svom samoupravnom djelokrugu obavlja poslove lokalnog značaja kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana, a koji nisu Ustavom ili zakonom dodijeljeni državnim tijelima i to osobito poslove koji se odnose na:

- › uređenje naselja i stanovanje,
- › prostorno i urbanističko planiranje,
- › komunalno gospodarstvo,
- › brigu o djeci,
- › socijalnu skrb,
- › primarnu zdravstvenu zaštitu,
- › odgoj i osnovno obrazovanje,
- › kulturu, tjelesnu kulturu i šport,
- › zaštitu potrošača,
- › zaštitu i unapređenje prirodnog okoliša,
- › protupožarnu zaštitu i civilnu zaštitu,
- › promet na svom području te
- › ostale poslove sukladno posebnim zakonima.

Predstavničko tijelo (Gradsko vijeće – 15 članova) – Gradsko vijeće donosi statut grada kao temeljni akt grada, donosi proračun grada, prostorne planove i odluke kojima se uređuju pitanja iz samoupravnog djelokruga grada, osniva javne ustanove (gradske vrtiće, pučka učilišta, knjižnica i dr.) i trgovačka društva za obavljanje gospodarskih, društvenih, komunalnih i drugih djelatnosti od interesa za grad (tvrtke za odvoz i odlaganje komunalnog otpada, za odvodnju otpadnih voda, za opskrbu pitkom vodom, za održavanje javnih površina i hortikulturno uređenje grada), odlučuje o stjecanju i otuđivanju pokretnina i nekretnina veće vrijednosti.

Izvršno tijelo (Gradonačelnik i jedan zamjenik gradonačelnika) – Gradonačelnik izvršava odluke koje je donijelo gradsko vijeće, upravlja prihodima i rashodima grada, upravlja nekretninama i pokretninama grada manje vrijednosti, usmjerava i nadzire rad upravnih odjela grada. Upravni odjeli grada obavljaju poslove iz samoupravnog djelokruga grada. Upravnim odjelima upravljaju pročelnici.

Komunalno gospodarstvo

Cijene komunalnih usluga – Pod komunalne usluge spadaju: opskrba pitkom vodom, odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda, prijevoz putnika u javnom prijevozu, odvoz i odlaganje komunalnog otpada, tržnica na malo, prijevoz pokojnika, obavljanje dimnjačarskih poslova. Visinu cijene, način obračuna i plaćanja komunalne usluge određuje isporučitelj usluge, uz prethodnu suglasnost gradonačelnika.

Komunalna naknada – Sredstvima komunalne naknade financira se odvodnja atmosferskih voda, čišćenje javnih površina, asfaltiranje i krpanje udarnih rupa na cestama, održavanje groblja i javna rasvjeta. Visinu komunalne naknade određuje gradsko vijeće svojom odlukom, a ovisi o lokaciji nekretnine i vrsti nekretnine za koju se plaća.

Komunalni doprinos – Komunalni doprinos plaća se za građenje i korištenje objekata komunalne infrastrukture – javne površine, nerazvrstane ceste, groblje i javna rasvjeta... Visinu komunalnog doprinosa određuje gradsko vijeće svojom odlukom, ovisi o lokaciji na kojoj se gradi, a obračunava se po m³ građevine.

Javna rasvjeta – Pod javnom rasvjetom podrazumijeva se upravljanje i održavanje objekata i uređaja javne rasvjete za rasvjetljavanje javnih površina, javnih cesta koje prolaze kroz naselje i nerazvrstanih cesta..Građani kvarove i svoje potrebe prijavljuju gradu, koji narudžbom za pojedini posao, a koja sadrži lokaciju objekta na kojima treba izvoditi radove, naručuje izvođenje radova.

Skupljanje i odvoz komunalnog otpada na području grada – Skupljanje i odvoz komunalnog otpada na području grada obavlja trgovačko društvo u vlasništvu grada. Odvoz otpada je organiziran na području cijelog grada, u pet radnih dana tjedno. S istog mjesta se otpad od domaćinstava odvozi jedanput tjedno, a iz gospodarstva jedanput tjedno ili na poziv.

Raspored odvoza otpada određuje trgovačko društvo uz prethodnu suglasnost grada. Komunalni otpad odlaže se na gradskom odlagalištu komunalnog otpada. Troškovi skupljanja i odvoza komunalnog otpada obračunavaju se:

- › za komunalni otpad iz kućanstva prema broju članova kućanstva
- › za komunalni otpad koji je po svojstvima i sastavu sličan otpadu iz kućanstva, a nastaje u gospodarstvu, ustanovama i uslužnim djelatnostima prema broju metara kvadratnih korisnog poslovnog prostora iz kojeg se komunalni otpad odvozi, odnosno po kubnom metru za kontejnerski odvoz.

Održavanje javnih površina – Održavanje čistoće javnih površina, zelenih javnih površina, održavanje groblja, te poslove iskopa i čišćenja odvodnih cestovnih jarka i zemljanih bankina. obavlja trgovačko društvo u vlasništvu grada.

Održavanje komunalne infrastrukture u gradu – Održavanje javnih površina, nerazvrstanih cesta, javne rasvjete, hitne i nepredvidive intervencije, održavanje groblja, odlagališta otpada održavanje kanalizacije, prema godišnjim programima financira se iz prihoda od: komunalne naknade, naknade za korištenje groblja, i porez na dohodak od nesamostalnog rada i drugih samostalnih djelatnosti.

Gradnja objekata i uređaja komunalne infrastrukture – Izgradnja nogostupa, nerazvrstanih cesta i trgova, javne rasvjete, vodoopskrbnog sustava odvodnje i kanalizacije, izgradnja zelenih površina, odlagališta komunalnog otpada kapitalna ulaganja u: groblje, prostore i opremu grada, predškolski odgoj sport, rekreaciju i tehničku kulturu, planira se godišnjim Programom gradnje objekata i uređaja komunalne infrastrukture, a financira se iz prihoda: komunalnog doprinosa, proračuna Grada Zaboka, naknada za koncesije, namjenskog dijela za sanaciju odlagališta, cijene komunalne usluge i naknade za priključenje.

Gradsko groblje – Grad ima jedno groblje, a planira se izgradnja još jednog groblja na lokaciji izvan centra grada. Gradskim grobljem upravlja uprava groblja. Grobno mjesto dodjeljuje na korištenje na neodređeno vrijeme uprava groblja, u času nastale potrebe za ukopom, a prema položajnom planu grobnih mjesta.

Tržnica na malo – Tržnicom na malo u gradu upravlja trgovačko društvo u vlasništvu grada. Na tržnici na malo iznajmljuju se lokacije i štandovi za prodaju robe i poljoprivredno-prehrambenih proizvoda.

Parkiranje u gradu – Javnim parkiralištima u gradu upravlja trgovačko društvo u vlasništvu grada. Parkirališne zone, ograničenja trajanja parkiranja i cijenu parkiranih karata određuje gradonačelnik.

Komunalni red – Odlukom gradskog vijeća o komunalnom redu za područje grada propisuju se uređenje naselja, održavanje čistoće, čuvanje i korištenje javnih površina, skupljanje, odvoz i postupanje sa skupljenim komunalnim otpadom, uklanjanje snijega i leda, uklanjanje protupravno postavljenih predmeta, mjere za provođenje komunalnog reda, kaznene odredbe. Mjere za provođenje komunalnog reda: Komunalni redar u obavljanju svojih poslova ima ovlasti nadzirati primjenu odlukeo komunalnom redu, rješenjem pravnim i fizičkim osobama naređivati i zabranjivati radnje u svrhu održavanja komunalnog reda, predložiti izdavanje obveznog prekršajnog naloga, naplatiti novčanu kaznu na mjestu izvršenja prekršaja.

Javne potrebe u kulturi

Polazeći od potreba i postignutog stupnja razvitka kulture i kulturnih djelatnosti u gradu, u cilju poticanja i promicanja kulturnih djelatnosti predviđa se sufinanciranje sljedećih programa od značaja za grad: program njegovanja kulturne baštine, manifestacija i obljetnica, program knjižnice, pučkog otvorenog učilišta i kina, ekologije i očuvanja sakralne kulture.

Javne potrebe u športu

U cilju poticanja i promicanja sporta, predviđa se sufinanciranje programa poticanja amaterskog sporta sufinanciranjem aktivnosti sportskih udruga putem športske zajednice grada.

Socijalna skrb

Socijalna prava predškolske i školske djece te studenata iz nadležnosti Grada Zaboka čine prava:

- 1 › na besplatno ili umanjeno plaćanje troškova boravka u dječjim jaslicama i zvrčiću,
- 2 › učenika osnovne škole na besplatnu školsku kuhinju,
- 3 › učenika srednjih škola i studenata na stipendiju,
- 4 › djece na financiranje troškova ljetovanja.

Socijalna prava ostalih građana čine prava na:

- 1 › pomoć u podmirenju troškova stanovanja,
- 2 › jednokratnu novčanu pomoć,
- 3 › pomoć u plaćanju troškova prehrane,
- 4 › podmirenje pogrebnih troškova,
- 5 › novčanu pomoć za novorođeno dijete.

Korisnik socijalne skrbi je samac, član obitelji ili obitelj koji nemaju dovoljno sredstava za podmirenje osnovnih životnih potreba, a nisu u mogućnosti ostvariti ih svojim radom ili prihodom od imovine ili iz drugih izvora.

Sufinanciraju se programi humanitarnim organizacijama i udrugama (Gradska organizacija umirovljenika, Gradsko društvo Crvenog križa, invalida, dragovoljaca i veterana Domovinskog rata, Društvo Naša djeca i dr.)

Novčana pomoć za novorođeno dijete

Pravo na pomoć pripada roditelju, skrbniku ili posvojitelju novorođenog djeteta, koje u vrijeme rođenja ima prebivalište na području Grada Zaboka. Pomoć se sastoji od jednokratnog novčanog iznosa i dara u naravi čija vrijednost iznosi do 50 posto novčanog iznosa pomoći.

Predškolski odgoj

Ekonomsku cijenu redovitog programa izračunava vrtić na osnovu obračunske kalkulacije stvarnih troškova i broja djece, a utvrđuje ju gradonačelnik. Grad sufinancira 50 posto ekonomske cijene programa vrtića za dijete, a preostalih 50 posto roditelj.

Plaćanja učešća za redoviti program oslobađaju se sljedeći polaznici vrtića:

- 1 › dijete čiji je roditelj poginuo u domovinskom ratu,
- 2 › dijete čiji je roditelj stopostotni invalid domovinskog rata,
- 3 › svako treće i dalje dijete istog obiteljskog domaćinstva koje koristi redoviti program.

U ukupnom iznosu učešća u ekonomskoj cijeni redovitog programa polaznici ostvaruju olakšice za:

- 1 › drugo dijete u vrtiću iz istog obiteljskog domaćinstva, 20 posto od utvrđenog učešća,
- 2 › dijete iz obiteljskog domaćinstva u kojem ima djece s teškoćama u razvoju, apolaznici su škole ili dječjeg vrtića, 20 posto od utvrđenog učešća,
- 3 › svako dijete invalida domovinskog rata za utvrđeni postotak invaliditeta od utvrđenog učešća,
- 4 › dijete samohranog roditelja, 20 posto od utvrđenog učešća.

Sredstva za pobrojane korisnike koji se oslobađaju plaćanja, te razlika sredstava za korisnike koji imaju olakšice podmiruju se na teret proračuna grada, te proračuna jedinica lokalnih samouprava na čijem području navedeni korisnici imaju prebivalište.

Izdavač: Transparency International Hrvatska
Za izdavača: Zorislav Antun Petrović
Autori: mr.sc. Mirjana Juričić, Saša Paparella, Grad Zabok.
Istraživanje provela agencija Promocija plus
Urednik: Saša Paparella
Dizajn: Parabureau
Tisak: Printera grupa
Naklada: 3000 primjeraka